

SAIMAA SINFONIETTA BEETHOVENIN JUHLISSA

pe 2.10.2020 klo 19, Mikaeli

MIKKELIN
KAUPUNGINORKESTERI

Olli Mustonen,
kapellimestari ja piano

LAPPEENRANNAN
KAUPUNGINORKESTERI

OHJELMA

Ludwig van Beethoven (1770–1827)
Coriolanus-alkusoitto op. 62

Pianokonsertto nro 5 Es-duuri op. 73 "Keisari"

I Allegro
II Adagio un poco mosso
III Rondo: Allegro

-- VÄLIAIKA --

Sinfonia nro 5 c-molli op. 67 "Kohtalonsinfonia"

I Allegro con brio
II Andante con moto
III Scherzo: Allegro
IV Allegro – Presto

Konsertin kesto noin 2 h

Olli Mustosen persoonassa yhdistyy toiminta pianistina, kapellimestarina ja säveltäjänä kokonaisvaltaiseksi muusikkoudeksi harvinaisella tavalla. Hän aloitti musiikkiopintonsa viisivuotiaana, tärkeimpinä opettajinaan Ralf Gothóni ja Eero Heinonen sekä säveltäjä Einojuhani Rautavaara. Sittemmin työ on vienyt hänet kaikille maailman keskeisille konserttilavoille niin omin soolokonsertein kuin yhdessä huippuorkestereiden kanssa.

Olli Mustonen on nimitetty Turun filharmonisen orkesterin taiteelliseksi johtajaksi vuodesta 2021 alkaen. Viime kaudella Mustonen on esiintynyt mm. Lontoon sinfoniaorkesterin ja Mariinski-teatterin orkesterin, New Yorkin Filharmonikkujen sekä Frankfurtin radion sinfoniaorkesterin solistina. Kapellimestarina hän on viime vuosina tehnyt yhteistyötä kotimaisten orkestereiden ohella mm. Jerusalemin sinfoniaorkesterin, Firenzen Orchestra della Toscanan, Genovan oopperaorkesterin, Kölnin WDR-sinfoniaorkesterin, Melbourne sinfoniaorkesterin, Moskovan Tšaikovski-sinfoniaorkesterin, Northern Sinfonian, Tokion NHK-sinfoniaorkesterin, Viron kansallisorkesterin ja Weimar Staatskapellen kanssa. Perustamansa Helsingin Festivaaliorkesterin kanssa hän on tehnyt kiertueita Keski-Euroopassa, Japanissa ja Kiinassa.

Mustosen sävellystyössä ovat viime aikoina keskeisellä sijalla olleet suurimuotoiset kamarimusiikkiteokset – mm. pianokvintetto ja jousikvartetto. Vuonna 2019 sai Amsterdamissa ja Lontoossa kantaesityksensä Ian Bostridgelle ja Steven Isserlisille sävelletty, Kalevalaan pohjautuva ”Taivaanvalot” – sinfonia tenorille, sellolle ja pianolle. Beethovenin 250-vuotisjuhlavuoden kunniaksi Bonnin Beethovenhaus tilasi Mustoselta jousiseksteton, joka kantaesitettiin heidän Beethoven-festivaalillaan helmikuussa 2020.

Mustosen levytystuotanto on laaja ja sisältää useita palkittuja kokonaisuuksia, kuten esimerkiksi Edison- ja Gramophone-palkinnot saaneen Alkanin ja Shostakovitshin preludien levytyksen. Muista äänitteistä mainittakoon Beethovenin

pianokonserttojen kokonaislevytyt Tapiola Sinfoniettan kanssa, Respighin Concerto in modo misolidio RSO:n ja Sakari Oramon kanssa, sekä soololevytyksiä mm. Bachin, Tšaikovskin, Sibeliuksen, Skrjabinin, Rahmaninovin, Prokofjevin ja Sostakovitšin teoksista. Viimeisin levytysprojekti on Radion sinfoniaorkesterin ja kapellimestari Hannu Linnun kanssa toteutettu Sergei Prokofjevin pianokonserttojen kokonaislevytyt, joka on saamassa jatkokseen Béla Bartókin konserttojen levytykset 2020-luvun alkupuolella. Mustonen soitti myös kaikki Prokofjevin pianosonaatit RSO:n sarjassa kahdessa soolokonsertissa kausilla 2016–17. Kuluvinä vuosina Mustonen soittaa soolokonserteissa mm. kaikki Beethovenin pianosonaatit.

Mustonen on valittu vuoden 2019 Hindemith-musiikkipalkinnon saajaksi. Paul Hindemithin musiikillista elämäntyötä kunnioittavan palkinnon jakaa Hindemithin kotikaupunki Hanau yhdessä Hindemith-säätiön kanssa. Mustonen on palkittu myös Suomen kulttuuriministeriön Suomi-palkinnolla ja hänelle on myönnetty Suomen Leijonan ritarikunnan Pro Finlandia -mitali vuonna 2003.

* * * *

Minulla oli juuri ollut peräkkäin ilmestyksenomaisia kokemuksia Shakespearesta ja Weberistä. Sitten näin horisontin toisella kohtaa Beethovenin jättihahmon ilmaantuvan. Shokki oli melkein yhtä valtaisa kuin se, jonka Shakespeare oli aiheuttanut. Beethoven aukaisi minulle musiikin uuden maailman, samoin kuin Shakespeare oli paljastanut runouden uuden maailmankaikkeuden. Näin kuvaili Beethovenin vaikutusta aikalaisiinsa ranskalainen orkesterin uudistaja säveltäjä Hector Berlioz. Beethoven oli sekä ihailtu että inhattu uudistaja, joka aiheutti monelle säveltäjälle harmaita hiuksia uusine ideoineen. Kyse oli ns. monumentaalisuudesta, josta alkoi tulla romantiikan myötä eräänlainen pakkomiellet ja jonka yliote murtui vasta seuraavalla vuosisadalla.

Ludwig van Beethoven (1770–1827) halusi saada nimeä niin pianistina kuin säveltäjänä ja saavuttikin tavoitteensa hyvin. Jo Bonnissa asuessaan hän oli saanut vaikutusvaltaisia ystäviä kuten kreivi

Waldsteinin. Hän puolestaan oli sukua useille Wienin, Tšekin ja Unkarin aateliston jäsenille. Wienin piirit olivatkin hyvin innostuneita musiikin harrastajia: heillä oli omia orkestereita, oopperaseurueita, puhallinyhtyeitä, jousikvartetteja, laajoja musiikkikokoelmia, hyviä soittimia ja rahaa musiikkiin. Lisäksi he tukivat Beethovenia tarjoamalla asunnon ja mahdollisuuden oleskella heidän tiloillaan. Päätukijan paikan otti ruhtinas Lichnowsky.

Vuodelta 1792 on säveltäjä Johann Schenkin kuvaus Beethovenista tämän tavattua mestarin: *Tavanomaisten kohteliaisuuksien jälkeen hän tarjoutui improvisoimaan pianolla. Hän pyysi minua istumaan viereensä. Iskettyään pari sointua ja lurautettuaan pari kuviota aivan kuin niillä ei olisi ollut mitään merkitystä, tämä luova nero paljasti vähitellen syvälliset sielulliset piirteensä. Korvaani kiehtoi jatkuvasti niiden monien ja vaihtelevien motiivien kauneus, joita hän kutoi toisiinsa ihmeteltävän selkeästi ja kauniisti, ja annoin sydämeni kokonaan niiden tekemien vaikutelmien valtaan samanaikaisesti kun hän heittäytyi kokonaan luovan mielikuvituksensa siiville jättäen yhä uudelleen pelkän soinnillisen viehätyksen vainiot rynnätkeseen rohkeasti yhä kaukaisempiin sävellajeihin ja tuodakseen julki hurjat intohimonsa.*

Coriolanus-alkusoitto on Heinrich Joseph von Collinin tragedian näytelmä-musiikista, joka sai ensiesityksensä Wienissä ruhtinas Lobkowitzin palatsissa vuonna 1807. Sotapäällikkö Gaius Marcius Coriolanus on hyökkäämässä Roomaan, mutta Rooman porteilla häneen iskee arkuus mm. äidin tunteellisten vetoomusten vuoksi. Hän ei kuitenkaan voi antaa periksi armeijansa edessä, joten hän päättyi itsemurhaan.

Beethoven aloitti **viidennen sinfoniansa** säveltämisen vuonna 1804 ja sai sen valmiiksi vuonna 1808. Sinfonia on omistettu kahdelle Beethovenin suurelle ihailijalle ruhtinas Lobkowitzille ja kreivi Razumowskylle. Beethoven loihi lausumaan ystävänsä Anton Schindlerille: "Näin kolkuttaa kohtalo ovelle". Beethoven viittasi sillä ihmisyyksilön taisteluun kohtalonvoimien kanssa niin ulkoisesti kuin sisäisesti ja joka päättyi ihmisen täydelliseen voittoon. Beethovenin viidennen sinfonian ensiesi-

tys oli myös kitkerää säveltäjälleen. Hän kirjoitti: *Viimeisestä konsertistani tulee täältä ehkä Musikalische Zeitungiin solvauskirjoituksia. En kuitenkaan halua, että kaikki, mitä minua vastaan esitetään, vaimennetaan; voitte olla vakuuttuneet siitä, että kenelläkään ei ole täällä enempää henkilökohtaisia vihollisia kuin minulla. Se on sitäkin ymmärrettävämpää, koska musiikin taso muuttuu täällä yhä huonommaksi. Jouduin pitämään siellä leskien konsertin, jolloin tieleni asetettiin joka taholta musiikillisia esteitä aina Salierin uhkauksiin erottaa seurastaan jokaisen, joka oli tekemisissä tai soittamassa kanssani. Siitä huolimatta, että konsertissa sattui erilaisia virheitä, joille en voinut mitään, yleisö otti kaiken innokkaasti vastaan. Kaikesta hyvästä huolimatta tällaiset töhertelijät eivät varmastikaan jätä lähettämättä joitain kurjia sepustuksia minusta minua vastaan Musikalische Zeitungiin. Muusikot olivat kiihtyneitä pääasiallisesti sen vuoksi, että kun maailman yksinkertaisimmassa ja selkeimmässä kohdassa oli tehty virhe, minä katkaisin äikisti ja huusin kuuluvasti: **Vielä kerran!!!** Sellaista heille ei ollut vielä sattunut, mutta yleisö osoitti tuolloin suosiotaan.*

Sinfonia on veistoksellinen järkäle, mutta samalla tiivis ja yhtenäinen teos, jonka lävitse kulkee johtoteema hienovaraisten taitavasti verhoiltuna. Allegro con brion alun teema ja motiivi vangitsevat ja ne muuttuvat toiseksi duuriteemaiseksi teemaksi jatkaen samalla motiivilla kohden laulavampaa jaksoa. Se kuitenkin hukkuu kaiken yllään takovaan päärytmiin. Oboen kadenssinomainen suvanto saa pian seurakseen C-duurisen sivuteeman, jonka c-molli dramaattisesti uhmaten kieotto syleilyynsä. Toinen osa Andante con moto on kirkas ja valaistu. Siinä soi onnellisuus, vaikkakin suru luo eräänlaisen varjonsa osan tunnelmaan. Osa liikkuu muuntuen muunnelman kaltaisesti viitteellisen rondon materiaalein. Tematiikka kulkee jousilta puhaltimien surumarssitunnelmien kautta leveästi laulavaan jaksoon ja päättyy avaraan rauhallisuuteen. Keskellä osaa soi unenomaisen kaunis klarinettisoolo kuin toivon kipinä siirtyen sitten muille puupuhaltimille. Kolmas osa ei olekaan scherzo vaan Allegro. Siinä palaa alun motiiviaines, mutta eri lailla valot-

tuen kahden teeman välillä. Ensimmäinen teema on mozartmainen, eräällä tavalla herkkä ja sielukas, kun taas toinen teema on dramaattinen voitonteema. Osan fugato on uljaasti kehittävä ja nouseva. Finaali, Allegro presto nousee C-duurissa ja on voittoisan julistava ja nerokas.

Pianokonsertto nro 5 E-duuri op. 73 tunnetaan yleisesti nimellä keisarikonsertto, vaikkakaan säveltäjä itse ei tuota lisänimeä viimeiselle pianokonsertolleen antanut. Nimi tuli suoraan kustantajalta. Konsertto syntyi vuosina 1809-1811 Wienissä ja on omistettu arkkiherttua Rudolfille, Beethovenin suojelijalle ja oppilaalle. Ensiesitys tapahtui 13. tammikuuta 1811 prinssi Joseph Lobkowitzin palatsissa Wienissä solistinaan arkkiherttua Rudolf.

Ensimmäisen osan Allegro maestoso alussa solisti tulee heti estradille sarjalla virtuoottisia melodiakaarroksia, joita korostetaan voimakkailla orkesterisoinnuilla. Tätä seuraa vahvalla soinnilla etenevä pääteema, joka muuntuu toiseen suloiseen teemaan. Kaikki edellinen muuntuu kolmen teeman sonaattimuotoon vuoroin orkesterilla kaksiteemaisena vuoroin pianon teemalla. Toinen osa Adagio un poco mosso on hiljainen nocturno solistin ja sordinoitujen jousien sekä puhaltimien kesken. Sen pysähtyneen ajattoman maiseman keskiössä piano kimmeltää melodisine kaarineen orkesterin syleillessä solistia. Konserton viimeinen osa Rondo-Allegro on seitsemänosainen rondomuoto (ABACABA). Piano esittelee pääteeman ennen kuin orkesteri vastaa solistille. Rondon B-osa alkaa samoin pianolla ennen kuin orkesteri taas vastaa. C-osa on paljon pidempi ja se esittelee A-osan teemaa kolmella eri valituksella ennen kuin piano huipentaa kaiken arpeggiosoinnuin. Kadenssissa päättävä trilli hiipuu pois kunnes johdantoteema ilmestyy uudelleen ensin pianolla ja sitten orkesterilla. Viimeisessä osassa teema vuorottelee ennen solistin lyhyttä kadenssia ja orkesterivas-tausta.

Teosesittely Milko Vesalainen

SAIMAA SINFONIETTA TÄNÄÄN

I viulu	Elias Lassfolk Jyrki Lasonpalo Maija Wesslund Ida Tunkkari Viivi Hakkarainen Lauri Lehto Anne Sirviö Heidi Lehtoranta
II viulu	Anna-Maria Huohvanainen Lauri Kotila Jaana Kauppinen Lahja Pulkkinen Boguslaw Kobierski Tuukka Lehtonen
Alttoviulu	Markus Sarantola Sari Nevanko Taija Pelkonen Pirkko-Liisa Rautavirta
Sello	Tommi Wesslund Yrjö Pulkkinen Otto-Aaron Takala Heikki Hotti
Kontrabasso	Helka Seppälä Kari Ovaskainen
Huilu	Tiina Heinonen Marianne Järvinen Johanna Kärkkäinen
Oboe	Santeri Kaksonen Mika Suihko
Klarinetti	Jorma Lautanen Anu Koskinen
Fagotti	Emil Fuchs Topias Kiiskinen Zhibai Zhang
Käyrätorvi	Matias Parikka Matti Leppälä
Trumpetti	Juhana Valtonen Inka Pärssinen
Pasuuna	Sakari Mäkimattila Antti Autio Henrik Kolehmainen
Patarummut	Lauri Pekkari